

Kapitán Jiří Souhřada :

Zastření pozorovatelů.

Dobré pozorování je zásadní podmínkou zdatu každé bojové akce. Proto je třeba pozorovatelny zvláště dobře maskovati, aby nebyly poznány a v rozhodném okamžiku nebyly vyřaděny z boje.

Pozorovatelny mají poskytovat dobrý rozhled hlavně do daného úseku a umožniti dobré spojení. Umístěny musí být nenápadně. Proto budujeme pozorovatelny na místech vzdálených od význačných míst v terénu a vyhýbáme se křižovatkám cest, krátkým srazům, triangulačním bodům, okrajům lesů a p. Volba místa vhodné pozorovatelny není tak snadná. Je značně ztížena v otevřeném terénu a naráží na velké obtíže v rovině.

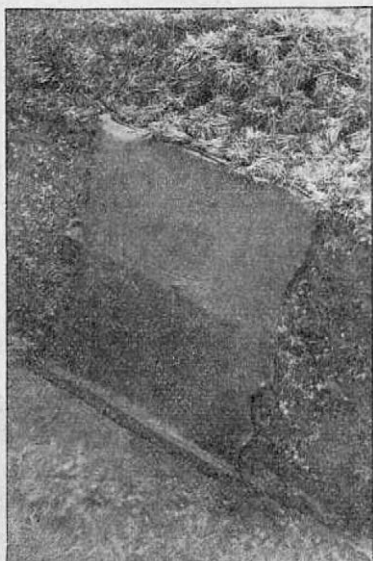
S počátku bývá obyčejně pozorovatelnou nějaký přirozený skryt, střelecká jáma nebo část střeleckého zákopu. Je-li několik dní času, vybuduje se pozorovací stanoviště lépe a připojí se k němu úkryt chránící proti střepinám. Na obr. 1 a 2 je viděti takovou pozorovatelnou v přední stěně střeleckého zákopu s podzemním úkry-

tem pro pozorovatele. Výřez do přední stěny zákopu je maskován drátěnou sítí, na níž jsou upevněny trsy trávy. Vchod do pozorovatelný, který by se na leteckém snímku z přízemních výšek mohl objevovat jako černý obdélníček, je zastřen jutovou plachtou.

Při dalším vybudování obranné posice zlepšují se i pozorovatelný a jsou zpravidla nekryté. Dobrá maska, nenápadné umístění a dobré spojení je však celkem výhodnější než silný strop. Podle okolností může být i někdy výhodnější, upustiti od veškeré úpravy, potřebné k ochraně pozorovatelný před účinkem palby, nežli bychom pozorovatelnou těmito pracemi prozradili nepříteli.

Obr. 1.

Obr. 2.

Menší pozorovatelný, na příklad pro velitele praporu a roty, jsou zpravidla zároveň i bojovými stanovišti tohoto velitelství. Jsou určeny pro jednoho až dva pozorovatele a telefonistu. Úkryt jest obvykle přímo spojen s pozorovacím stanovištěm v jednu stavbu.

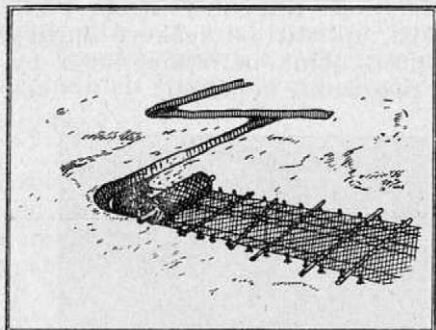
Větší pozorovatelný pro vyšší velitelství a pro dělostřelectvo jsou určeny pro několik pozorovatelů, pro spojovací hlídku a pro spojky. V pozorovacím stanovišti je zpravidla jen pozorovatel a telefonista, kdežto ostatní jsou v úkrytu vzdáleném od pozorovacího stanoviště.

Pozorovací stanoviště jest obvykle mimo zákop a nesmí se prozraditi spojovacím zákopem. Proto je odbočka komunikačního zákopu vedoucí k pozorovatelně nekrytá a je maskována drnem anebo zemínou. Též podzemní chodby nebo štoly jsou výhodné.

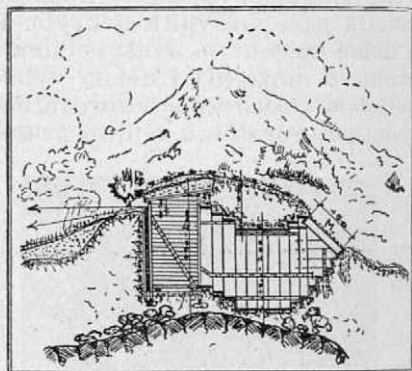
Maskovati podobné spojovací zákopy umělými prostředky způsobem uvedeným na obr. 3 je snad lákavé, ale celkem je to maskování špatné. Taková maska vyžaduje mnoho péče při udržování a

stín výkopu přes to často umělou travou prosvítá, takže se takové zákopy jeví na leteckém snímku jako tmavé pruhy.

Často je výhodnější nekopati vůbec spojovací zákop k pozorovacímu stanovišti. Pozorovatelé se pak vystřídávají a zásobují vý-

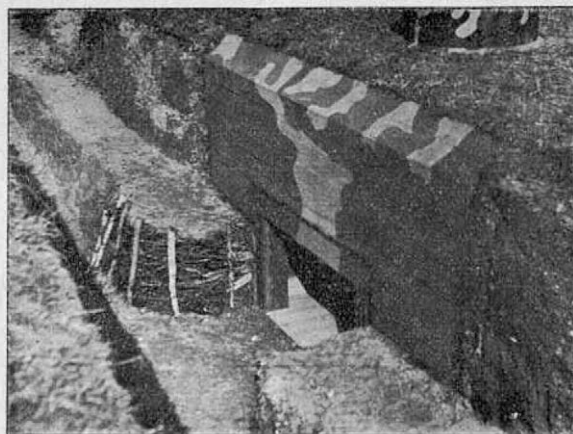

Obr. 3.

Obr. 4.

hradně v noci. Aby se zamezilo vyšlapání cestiček při delším pobytu na místě k pozorovacímu stanovišti, musí se k pozorovatelně choditi podél tras přírodních, které bylo na leteckém snímku již

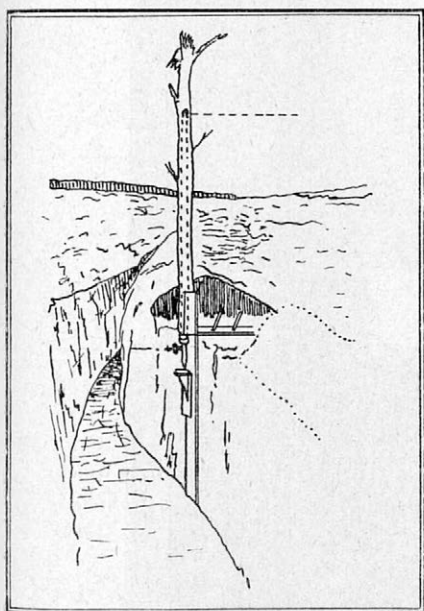

Obr. 5.

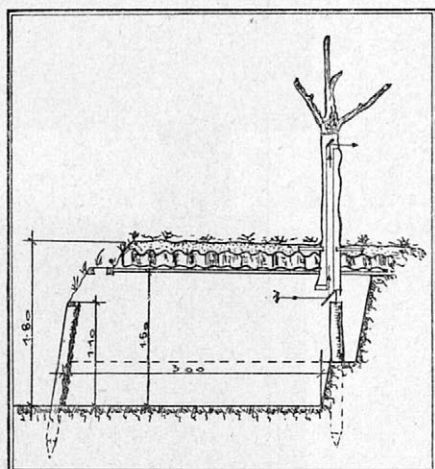
dříve znát, jako na příklad podél plotů, po polních mezích, podél kerů atd. Ve sněhu a není-li takových tras, nesmějí cestičky u pozorovatelně končiti a vedou se uměle dále.

Otvor, kterým pozorujeme, je pro maskování další choulstivou částí. Je buď v přední stěně, pozorujeme-li dalekohledem, nebo v stropě, pozorujeme-li periskopem. Výhlednu pozorovatelně třeba umístiti na místě méně nápadném a hlavně tak, aby byla v stínu.

Někdy postavíme u výhledny umělé křovisko, aby vrženým stínem zakrylo otvor výhledny (obr. 4). Musíme dbáti, aby nevznikl u otvoru na leteckém snímku dobře znatelný černý obdélník. Nemáme proto před výhlednou svahu ubírat, aby nevzniklo koryto, které stínem tento černý obdélník tvoří. Hledíme, aby rovina svahu zůstala neporušena. Někdy lze též skryti výhlednu zpředu maskou průhlednou a pevnou a uvnitř pozorovatelný clonou pohyblivou. Nepozoruje-li se, je clona uvnitř pozorovatelný zatažena. Aby při otvírání dveří nebo při umělém osvětlení v noci neproniklo světlo výhlednou a pozorovatel se pak jevil v povstalem světlém obdélníku jako černá silueta a dobrý terč, je třeba upevniti za pozorovatelem tmavou příkrývku.

Obr. 6.

Obr. 7.

V posícní válce při několikaměsíční pracovní době nebo v stálém opevňování stavějí se zvláště odolné betonové pozorovatelný s pancéřovou kopulí (obr. 5).

Pozorovatelný s periskopem se již snaději maskují. Periskop lze umístiti v stromě podle obr. 6, nebo v jakékoliv jiné vyvýšenině. Konečně lze periskop improvizovati dvěma rovnoběžnými zrcátky upevněnými podle obr. 7.

Pozorování se stane vůbec účinnějším, přemění-li se vyšší místa terénu v úseku, na příklad stromy, zříceniny, různé předměty na bojišti atd., na pozorovatelný.

V principu jde o výměnu skutečných předmětů v daném úseku za úplně podobné předměty duté, zhotovené jako plastické napodo-

beniny. Na užití tohoto způsobu maskování pozorovatelů je mnoho příkladů ze světové války.

Jednu takovou dělostřeleckou pozorovatelnu postavili angličtí ženisté na hřbitově v St. Quentin.

Ing. Heigl psal o tom asi toto:

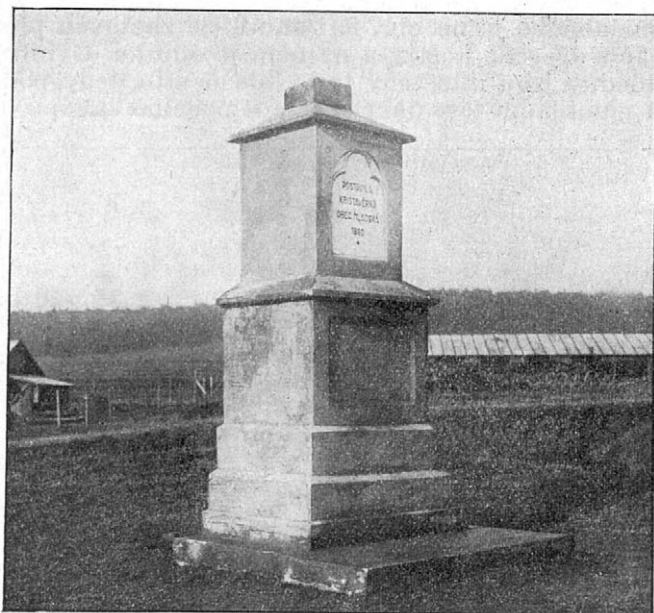
Pro celkovou rovinu anglického úseku na západní frontě bylo málo pozorovatelů s dobrým rozhledem. Proto použili Angličané za pozorovatelnu nejvyššího pomníku na hřbitově. Byl to pomník postavený na paměť Němcům, padlým v roce 1870/1871.

Obr. 8.

Pomník byl fotografován, zjištěna jeho barva, zhotoven plán a podle těchto pomůcek byl vyroben dutý pomník ze dřeva a z plechu se zařízením pro pozorování. Podle přesného a promyšleného pracovního plánu byl pak v noci skutečný pomník bez hluku rozebrán a postavena napodobenina. Teprve v březnu 1918 za německého průlomu zjistili Němci pravou tvář pomníku. (Obr. 8)*).

*) Reprodukce s laskavým svolením „Militärwissenschaftliche und Technische Mitteilungen“.

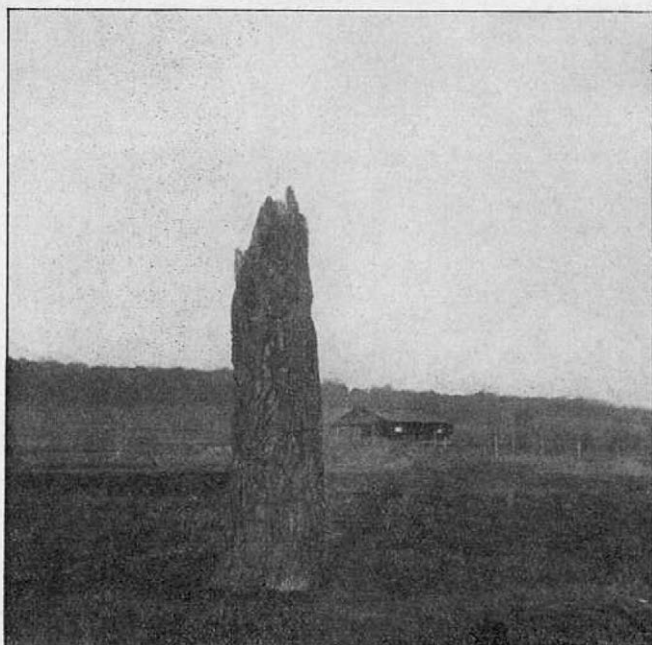

Obr. 9.

Obr. 10.

Něco podobného je na obr. 9. Pomník je zhotoven přesně podle originálu. Je z dřevěné kostry a na něm je omítka. Uvnitř je pancéřován. Výhledny jsou umístěny tam, kde je stín, tedy pod stříškou. Přimo pod pomníkem jest úkryt bez spojovacího zákopu.

Obr. 11.

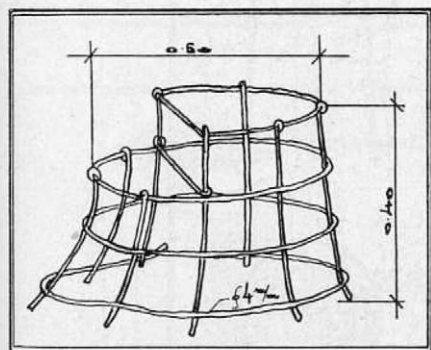
Obr. 12.

Postavení a výroba takové napodobeniny vyžaduje jistě zručnosti a opatrnosti. Tak se stalo, že když byla méně obratně postavena dutá napodobenina stromu, vystrčil protivník nápis: „Pryč s tím, anebo hned zahájíme palbu.“

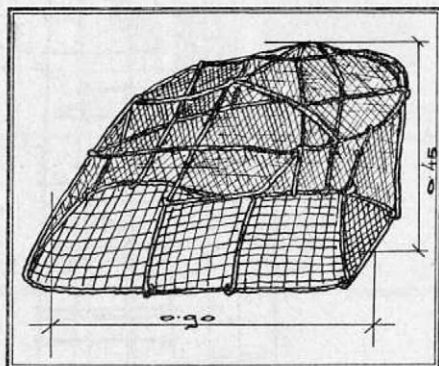
Pro značnou pozornost, která je věnována všem podezřelým objektům, je třeba, aby napodobeniny byly co možná přesné a jejich povrch se shodoval s originálem. Pozoroval-li by na př. protivník, že se napodobenina pohybuje buď větrem anebo z jiného důvodu, nebylo by trvání takové pozorovatelný dlouhé. Je-li napodobenina příliš blízko protivníka, může i zvláštní zvuk při zásahu objektu palbou vzbudit nedůvěru u pozorného protivníka.

Je-li taková pozorovatelná v noci zničena dělovou palbou, je při určité pohotovosti možno postavit ještě v téže noci novou. Při dělostřeleckém zásahu ve dne by ovšem její obnovování bylo nápadné.

Podle toho, co bylo uvedeno, lze upotřebiti jako pozorovatelný pařezu, kamene, kupky sena, prostorového metru dřeva, pahýlů stromů atd. (viz obr. 10, 11 a 12). Technické provedení záleží v zhotovení drátěné, dřevěné nebo železné kostry, na kterou se upevní kůra stromu, omítka, seno nebo hlavy polen, tedy povrch takový,

Obr. 13.

Obr. 14.

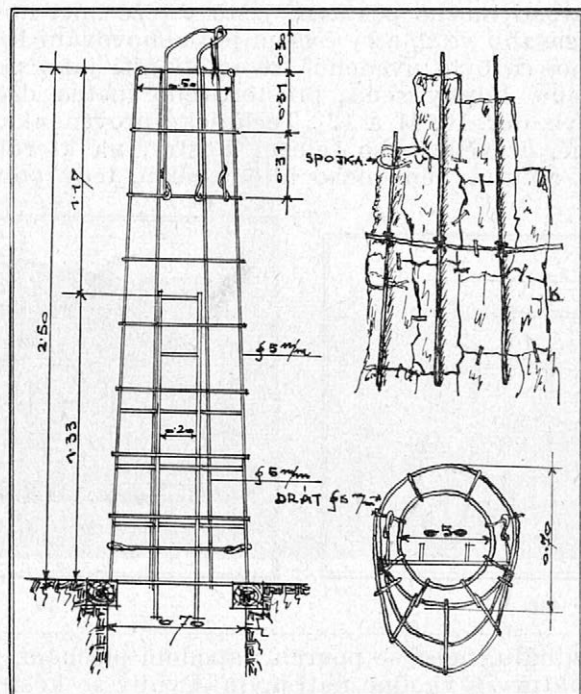
jaký je u originálu, nebo se povrch napodobí plechem, tepaným do příslušné struktury a vhodně natřeným. Uvnitř se kostra co možná vyloží pancířem. Do objektu se vsune zařízení pro pozorovatele, t. j. žebřík, sedátko a telefon. Takto maskované pozorovací stanoviště je podzemní chodbou spojeno s úkrytem nebo tvoří s úkrytem jeden osamocený objekt. Kostry a podrobné řešení je na obr. 13, 14 a 15.

Zvláštní případ maskování kostelní věže za pozorovatelnu uvedli W. Piskoriski a W. Burman ve vojenském časopise „Pešadiskí glasnik“. Autoři píší asi toto:

Přední posice spojenců procházely nejbližším okolím malé obce s kostelem stojícím na kopci (obr. 16). Kostelní věž byla jedinou možnou pozorovatelnou a bylo na ni proto stále stříleno. Spojenci, aby zachránili věž, provedli maskování tímto způsobem: dva rámy potažené plátnem byly tak spojeny, že svíraly určitý úhel, jak viděti na obr. 17. Na plátně byly vymalovány zříceniny věže B a jako pozadí obloha A. Rozměry masky souhlasily se skutečnými rozměry věže. Třásně měly zakrýti obrys masky. V plátně byly ponechány otvory O pro pozorovatele. Nahoře byl připevněn další rám C s nádobou, která měla doplniti dojem zříceniny pro leteckého pozorovatele.

Jednoho večera, když nepřítel počal na věž střílet a prodloužil svou činnost až do noci, připevnili spojenci před svítáním uvedenou masku na věž a černou barvou namalovali na kostel trhliny, díry a vypukliny podle obr. 18. Masku vykonala prý svůj úkol.

Je pravděpodobné, že se tento případ stal někdy na počátku války na podzim za zachmuřeného počasí, protože jinak si nelze myslit, že by vržené stíny leteckému pozorovateli neprozradily délku a tvar kostelní věže.

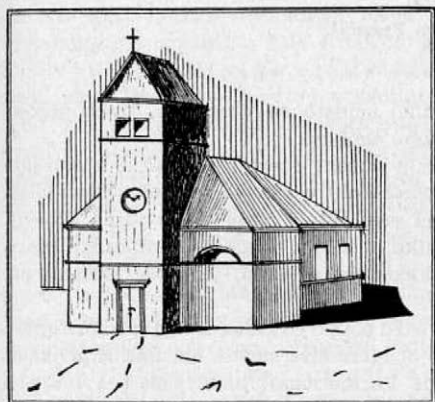
Obr. 15.

Můžeme snad předpokládati, že vlastní stíny kostelní věže jsou po delší dobu dne tlumeny vhodně voleným úhlem rámu. Jak však odstraniti vržené stíny, které prozrazují plastiku objektu? O vržených stínech není v článku zmínka. Vyplnila-li tato maska svůj úkol, lze to vysvětliti jen nepříznivými okolnostmi pro nepřátelské pozorování již z toho důvodu, že barvu nemůžeme učiniti tak světlou, jak je světlost denní oblohy, a dále, že barvou můžeme stíny zmírnit, ale ne odstranit, obzvláště při tak choullostivém a měnícím se pozadí, jako je právě obloha.

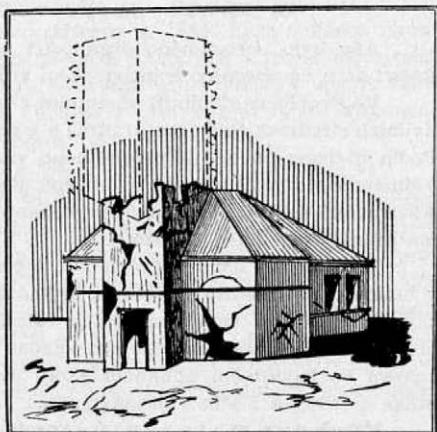
Kde je vyšší porost, zalesněná a nepřehledná krajina, budujeme vysoké posedy jako pozorovatelný. Zastírají se clonovou maskou nebo opět plastickou napodobeninou.

Před vysokým posedem napnou se drátěné sítě, do nichž se upevní hadříčky, větve a p., a to do takového obrysu, aby byl vzbuzen dojem skupiny stromů. Taková clona před vysokým posedem

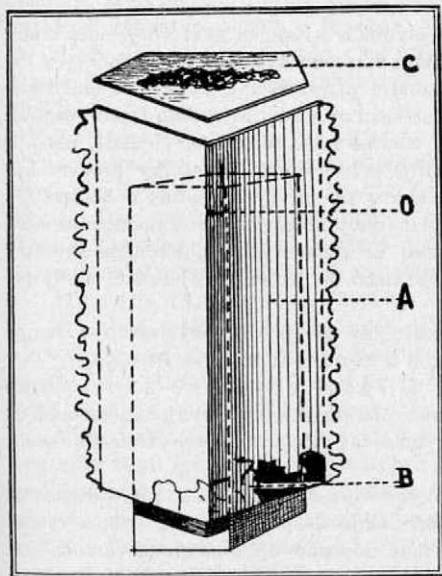
kryje též částečně proti leteckému pozorovateli, poněvadž vržený stín budi nepravidelným obrysem zdání stínu skutečného, tak jako je stín skupiny stromů (obr. 19).

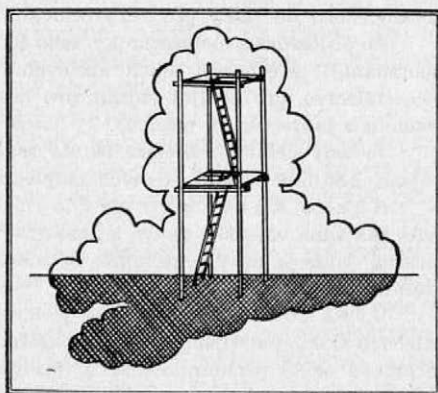
Obr. 16.

Obr. 18.

Obr. 17.

Obr. 19.

Ještě lépe ovšem působí plastická napodobenina, kde vysoký posed je se všech stran obalen podobnou maskou. Drátěné sítě jsou zvláštními podpěrami udržovány v plastickém tvaru koruny stromu.

Avšak i zde je třeba, aby se maska hodila do terénu. Bylo by nápadné, kdyby přes noc vyrostla v terénu na př. s nízkým porostem skupina pětimetrových až sedmimetrových stromů.